

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 215

Cahiliyeden İslam Toplumuna
SAHABE NESLİ

(Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri)

1 Kasım 2014/Konya

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj
Faruk KÖSE

Kapak
FCR

Baskı / Cilt
SAGE Yayıncılık Rek. Mat. San. Tic. Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Caddesi Kültür Çarşısı No: 7 / 101-102
İskitler – Ankara Tel: 0 312. 341 00 02
(Sertifika no: 14721)

1. Baskı: Aralık 2015

ISBN: 978-605-5482-91-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

CÂHİLİYEDEN İSLAM TOPLUMUNA SAHABE NESLİ

(SEMPOZYUM TEBLİĞ VE MÜZAKERELERİ)

1 KASIM 2014/KONYA

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Mustafa DEMİREL / Genel Koordinatör
Çınar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı
Prof. Dr. Adil YAVUZ / Başkan
Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Mehmet EREN
Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Taha ÇELİK
Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Ahmet YILDIRIM
Çınar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği

Editör

Prof. Dr. Adil YAVUZ

ÇINAR Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği'nin kültür hizmetidir.

Ankara 2015

**CAHİLİYEDEN İSLAM TOPLUMUNA
SAHABE NESLİ SEMPOZYUMU
TEBLİĞ VE MÜZAKERELERİ**

Ramazan ALTINTAŞ / Nevzat AŞIK / Mustafa AYDIN / Halit ÇALIŞ

Orhan ÇEKER / Mustafa DEMİREL / Mehmet EREN

Bünyamin ERUL / Ali Osman KOÇKUZU / Ömer ÖZPINAR

Talat SAKALLI / Bilal SAKLAN / Ayşe Esra ŞAHYAR

Mustafa TEKİN / Muhittin UYSAL

Celalettin VATANDAŞ / Ahmet YAMAN

.....

İÇİNDEKİLER

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Mustafa DEMİREL	7
Prof. Dr. Adil YAVUZ	9

AÇILIŞ KONFERANSI

Prof. Dr. Celalettin VATANDAŞ Yol Ayrımındaki İnsan (İslam-Cahiliye)	11
---	----

BİRİNCİ OTURUM: HZ. PEYGAMBER VE SAHABE67

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Bilal SAKLAN	69
Tebliğ: Prof. Dr. Bünyamin ERUL Hz. Peygamber'in Sahabe Üzerindeki Etkisi	71
Müzakere: Prof. Dr. Nevzat AŞIK	91
Tebliğ: Prof. Dr. Mehmet EREN Sahabe'nin Dini Öğrenme ve Başkalarına Öğretme Çabası	104
Müzakere : Prof. Dr. Muhittin UYSAL.....	136
Tebliğ: Yrd. Doç. Dr. Ayşe Esra ŞAHYAR Cahiliyeden İslam Toplumuna Geçişte Hanım Sahabilerin Yeri ve Önemi	141
Müzakere :Yrd.Doç. Dr. Ömer ÖZPINAR.....	152

İKİNCİ OTURUM: SAHABE VE ÜMMET157

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ	159
Tebliğ: Prof. Dr. Talat SAKALLI Sahabe Fetvaları ve Görüşlerinin İlmî Değeri	162
Müzakere : Prof. Dr. Halit ÇALIŞ	183
Tebliğ: Prof. Dr. Ahmet YAMAN Sahabenin Fikhî Mezheplere Kaynaklığı	188
Müzakere : Prof. Dr. Orhan ÇEKER	216
Tebliğ: Prof. Dr. Mustafa TEKİN Sahabe'nin İslam Toplumunu Oluşturmadaki Rolü ve Ümmete Örnekliliği ...	221
Müzakere : Prof. Dr. Mustafa AYDIN	234

DEĞERLENDİRME OTURUMU	239
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali Osman KOÇKUZU	241
Prof. Dr. Nevzat AŞIK	243
Prof. Dr. Bünyamin ERUL	247
Prof. Dr. Adil YAVUZ	253
Tuncer NAMLI	256

AÇILIŞ KONUSMASI

Aziz misafirler, saygı değer ilim adamları, davetimize icabet eden Hanımefendiler ve Beyefendiler! Hepinize hoş geldiniz diyor, hürmet ve saygıyla selamlıyorum.

Derneğimiz, kurulduğu tarihten itibaren eğitime önem veren bir kurumdur. Bu nedenle, Dernek merkezinde eğitim faaliyetleri yıl boyu aralıksız devam etmektedir. Aynı zamanda konferans, panel ve sempozyum gibi etkinlikler düzenleyerek siz değerli halkımızın istifadesine sunmaktayız. Örneğin bugüne kadar, “Kur’an’da Ahlaki Değerler”, “Cahiliye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed”, “Aile Yapımız ve Sorunları” konulu sempozyumları gerçekleştirilmiş, ayrıca farklı tarihlerde konferans ve paneller düzenlenerek halkımızın istifadesine sunulmuştur. Bugünkü etkinliğimiz ise Prof. Dr. Celalettin Vatandaş Beyin “Yol Ayrımındaki İnsan (İslam-Cahiliye)” konulu konferansıyla başlayacak, hemen arkasından, “SAHABE NESLİ, Cahiliyeden İslam Toplumuna” konulu Sempozyumla devam edecektir. Dileğimiz, Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed’in yirmi üç yıl süren Risalet hayatı boyunca, karanlığa gömülmüş insanlığın yolunun aydınlatılması, ahlaken çökmüş bir toplumdaki, yepyeni ahlaki erdemlerle donanımlı bir toplumun inşa edilmesine şahit olabilmemizdir.

Hz. Peygamber’in dilinden dökülen Vahyin ve onun açıklaması ve açıklayıcısı olan “Sünnet”in ne anlama geldiğini daha yakından görelim. İstedik ki, onun eğitiminden geçen sahabenin Vahyi ve Peygamber (sav)’in sözünü ve davetini nasıl anladıkları, hayatlarına nasıl tatbik ettikleri konusuna ışık tutalım. Yine istedik ki; şirk toplumundan tevhit toplumuna, kabile asabiyetinden ümmet birliğine, kölelikten hürriyete ve bedevilikten medeniyete doğru uzayıp giden yolda sarfedilen gayret ve emeğin şahitleri olalım. Daha da önemlisi, Peygamber (sav)’in yaşantısını örnek alalım ve onun sünnetini severek ve isteyerek tatbik edelim.

Burada bir hususun altının çizilmesi gerekmektedir: Hz. Peygamber'in "Sünnet"ine ve "Sahih Hadisler"ine müslüman bir insanın şüphe ile yaklaşması doğru değildir. Bu gibi inanç zafiyeti olan insanların, şu ilahi uyarıya muhatap olacağı açıktır: *"Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem tayin edip, sonra da verdiği hükme, hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olmazlar."* (Nisâ suresi,.65)

Bir diğer önemli husus da, Hz. Peygamber'in belli bir süre yanında bulunmuş, eğitimine katılmış ve sohbetlerinden istifade etmiş insanlara *sahabe* dendiği malumdur. Kur'an'ın inzal olmaya başladığı andan itibaren vahiy katipleri tarafında yazıldığı ve ezberlendiği bilinmektedir. Ancak Peygamber (sav)'in hadisleri için aynı şey söylenemez. Bunun sebebi, Hadislerin vahiy gibi kayda geçirilmenin zorunlu olmayışı ve Kur'an'ın inzali devam ederken, Hz. Peygamber'in sözlerinin ayetlerle karışma ihtimalinin bulunmasıdır. Bununla beraber Hz. Muhammed (sav)'in vefatından hemen sonra, Hadislere ihtiyaç duyulmuş ve rivayet edilmeye başlanmıştır. Rivayet edilen hadisler konusunda sahabeler son derece titiz davranmış, söz ve mana uyumluluğuna son derece hassasiyet göstermişlerdir. Rivayet edilen hadislere şahit istenmiş, zayıf görülen hadisler tenkide tabi tutulmuştur. Böylece hadislerden istifade ederken ihtiyatlı olmanın önemine işaret etmişlerdir.

Siz değerli misafirlerimize, yukarıda başlıklarını verdiğimiz Konferans ve Sempozyumu, ilim adamlarımız detaylı bir şekilde anlatacaklardır. Bu konuda bizlerden yardımlarını esirgemeyen Necmettin Erbakan üniversitesi İlahiyat Fakültesi hadis ana bilim dalı öğretim üyelerine, hassaten Prof. Dr. Adil Yavuz Beye, Prof. Dr. Mehmet Eren Beye ve Arş. Gör. Taha Çelik Beye katkılarından dolayı şükranlarımızı arz ederiz. Maddi ve manevi katkıda bulunan derneğimizin üyelerine ve gönül dostlarımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Konuyu uzatmadan sizleri ilim adamlarımızla baş başa bırakıyor, davetimize icabet eden, Konya içinden ve farklı illerden gelen tüm dost ve kardeşlerimize, Çınar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği yönetim kurulu adına saygı ve hürmetlerimizi arz ediyorum.

Mustafa DEMİREL

Çınar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı
Sempozyum Genel Koordinatörü

AÇILIŞ KONUŞMASI

Sayın ilim adamları, kurumlarımızın değerli mensupları!

Basın ve medyamızın güzide temsilcileri, uzaktan yakından sempozyumumuza teşrif eden Hanımefendiler ve Beyefendiler! Hepinizi hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

Bu ilmi toplantıda buluşmayı lutfeden Alemlerin Rabbine hamdediyor, bizler için ebed müddet rehber ve lider olan Allah'ın Rasulüne ve ondan tevarüs ettikleri İman ve İslam emanetini bizlere ulaştırmada büyük emekleri geçen Âl ve Ashabına salât ve selam ediyorum.

Tüm Peygamberler, dünyayı herkesin huzur içinde yaşayabileceği bir hale getirebilmek için mücadele etmişlerdir. Onların hedefledikleri neticelere ulaşabilmeleri de, önce Yüce Allah'ın tevfiği, sonra onun çevresinde toplanan samimi mü'minlerin gayreti ile mümkün olabilmıştır. Her Peygamber, davet yoluna çıkarken çevresinde kendisine inanacak ve ideallerini paylaşacak samimi dostlar, arkadaşlar aramıştır.

Risalet zincirinin son halkası olan Hz. Muhammed (s.a.v.), çıktığı yolda kendisiyle kader birliği edecek insanları yetiştirmekle işe başlamıştır. Hicaz çöllerinin kurak iklimindeki Mekke ve Medine, ilahi vahiy ile adeta bir vaha gibi manen, ruhen canlanmış, Hak dinin öğretilerini asırlar ötesine taşıyacak insanları yetiştirmiştir. *“فداك أبي وامي يا رسول الله”* *“Anam babam sana feda olsun Ey Allah'ın Rasulü”* diyerek, peygamber sevgisini ana baba sevgisinin önüne koyan, canını, malını, ittiba ettiği Rasul'ün davası için gözden çıkararak bu insanlar, Peygamber ile sevinmiş, onunla üzülmüşler, onunla gülmüş, onunla ağlamışlardır.

Hz. Peygamberin veda hutbesinde, *“Burada bulunanlar, bulunmayanlara (dinleyip öğrendiklerini) ulaştırın”* (Buhârî, İlm, 10; Müslim, Hacc, 446) diyerek verdiği görevi hakkıyla yerine getirmişlerdir.

Kadınıyla erkeğiyle sahabe, yüce bir idealin kara sevdalı dava adamları olmuşlardır. İslam'ın asırlarca varlığını devam ettirmesi için gönüllerinde sevdaları, akıllarında idealleri, ellerinde, dillerinde Kitap ve Sünnetin mesajları ile ilahi davetin ilk mümessilleri olarak, memleket tanımına hapsolmeden Hicaz'dan Yemen'e, Suriye'den Mısır'a, Anadolu'dan Kuzey Afrika'ya beşerî coğrafyayı karış karış dolaşarak hak davanın bayrağını taşımışlardır.

Onların ittifakı bir rahmet, Dîn-i Mübîn-i İslam için bir kuvvet vesilesi olmuş, aralarındaki gönül kırgınlığı, dargınlığı, ihtilafları ve çatışması ile başlayan süreç, ümmetin belleğine kazınmış; artısıyla, eksisiyle mezhepler ve meşreplere kaynak olmuştur.

Hz. Peygamberin dostu ve dava arkadaşları olan bu insanlar hakkında konuşurken elbette gereken hassasiyet gösterilmelidir. Ancak Hz. Peygamber'in vefatından sonra başlayan süreçte, onları birleştiren neydi? Onları ayırıştıran ne olmuştu? Onları uzlaştıran, anlaştıran, kaynaştıran dinamikler ile onları ayırıştıran, çatıştıran dinamikler serinkanlılıkla ele alınmalı, buradan tüm Ümmet'in ibret alacağı dersler çıkarılmalıdır. Elbette bu kazma kürek çalışan bir madenci üslubuyla değil, bir sanatkâr hassasiyet ve zerafetiyle yapılmalıdır. Hedef, tarihe mal olan acıları depreştirmek olmamalı, tam tersine çıkarılan sonuçlar, bizler için ümmet için ibret levhaları haline getirilmelidir. Sonuç da, söz ola kese savaşı, söz ola ağulu aşu yağ ile bal ide bir söz olmalı.

Ümit ediyorum ki, muhterem tebliğci ve müzakereci hocalarımızın, bizlere sunacağı bilgiler, tespitler, sahabeyi ve onların İslam ve ümmet için ne ifade ettiğini ortaya koymada bizlerin ufkunu genişletecek, yeni çığırar açacaktır.

Bu duygu ve düşünceler ile sözlerime son verirken, sempozyuma bildiri ve müzakereleri ile katkı sunan değerli hocalarımıza, sempozyumun düzenlenmesine vesile olan Çınar Eğitim, Kültür ve Dayanışma Derneği'nin sayın başkanına ve çalışma arkadaşlarına, hazırlıkların tüm aşamasında birlikte çalıştığımız arkadaşlarıma teşekkür ediyor, sizleri ilim ve irfan şöleniyle baş başa bırakırken, tüm dinleyicilerimizi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Prof. Dr. Adil YAVUZ

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı